

**УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ОБРАЗОВАТЕЛНИЯ
ПРОЦЕС В СПЕЦИАЛНОСТИТЕ „ТЕХНОЛОГИЯ И УПРАВЛЕНИЕ
НА ТРАНСПОРТА” И „ТРАНСПОРТЕН МЕНИДЖМЪНТ И
ЛОГИСТИКА”. ПРОФЕСИОНАЛНА РЕАЛИЗАЦИЯ НА
ЗАВЪРШИЛИТЕ СТУДЕНТИ**

Ивайло Стоянов, Юлия Варадинова
ivop100@abv.bg, jvaradinova@abv.bg

***ВТУ “Тодор Каблешков”, катедра “Технология, организация и управление на
транспорта”, ул. “Гео Милев” 158, София 1574,
БЪЛГАРИЯ***

Ключови думи: *качество на обучение, професионална реализация, управление на качество, анкетни проучвания.*

Резюме: *Докладът прави анализ на качеството на обучението в съответните специалности. Чрез анкети е проучено мнението на студентите за обучението и реализацията след завършване на съответната образователно квалификационна степен. Проследена е професионалната реализация, на завършилите специалностите „ТУТ” и „ТМЛ”.*

1. Увод

Целта на доклада е да направи анализ на качеството на учебния процес в специалностите „ТУТ” и „ТМЛ”. Качеството на учебния процес е разгледано в три аспекта – проучване мнението на студентите, обучаващи се в съответните специалности, проучване мнението на потребителите на кадри относно степента на подготовка на кадрите и проследяване на професионалната реализация на завършилите студенти.

2. Проведени анкети със студентите от специалности „ТУТ” и „ТМЛ”

През учебната 2011/2012 година, бяха проведени анонимни анкетни проучвания относно мнението на студентите специалност „ТУТ”, ОКС „Бакалавър” по ред важни въпроси, пряко свързани с качеството на тяхната подготовка и бъдещата им професионална реализация. Анкетирани са студенти от втори, трети и четвърти курс. Отговорите на въпросите от анкетата са представени във фиг.1.

	Анкетна карта попълнена от студенти специалност "ТУТ"	%
1.	Според Вас специалност «ТУТ» е :	
	А/ Класическа и винаги търсена	71,74
	Б/ Модерна и перспективна	26,09
	В/ Нямам мнение	2,17
		100,00
2.	Каква е вашата оценка за академичната етика и атмосфера в специалността?	
	А/ Отлична	21,74
	Б/ Много добра	26,09
	В/ Добра	28,26
	Г/ Задоволителна	4,35
	Е/ Слаба	19,57
		100,00
3.	Каква е Вашата оценка за ерудицията и качествата на преподавателския състав?	
	А/ Отлична	19,57
	Б/ Много добра	36,96
	В/ Добра	32,61
	Г/ Задоволителна	10,87
	Е/ Слаба	
		100,00
4.	Кое качество във Вашата професионална подготовка по специалността, считате за най-полезно :	
	А/ Придобитите широко профилни знания	47,83
	Б/ Усвояването на задълбочени знания само по специалността	8,70
	В/ Широко профилната практическа подготовка	17,39
	Г/ Тясната преобладаваща практическа подготовка само по специалността	
	Д/ Все още нямам изградено мнение	26,09
		100,00
5.	Как оценявате от гледна точка на бъдещата си професионална дейност обучението си във ВТУ ?	
	А/ Ефективно	56,52
	Б/ По-скоро ефективно	28,26
	В/ По-скоро неефективно.	15,22
		100,00
6.	Имате ли очаквания за бърза и ефективна реализация на пазара на труда след завършване на специалност ТУТ ?	
	А/ Да	71,74
	Б/ Не	28,26
		100,00
7.	Бихте ли препоръчали и на други студенти и учачи се да се обучават във ВТУ"Т. Каблешков" ?	
	А/ Да	89,13
	Б/ Не	10,87
		100,00

Фиг.1. Анкетна карта за студенти ОКС"Бакалавър"

За стабилността на създадените професионални нагласи у студентите говори обстоятелството, че 89,13 на сто от анкетираните биха избрали да продължат обучението си отново във ВТУ"Т. Каблешков" с оглед на бъдеща реализация в областта на управлението на транспорта, за чиято област са необходими такива теоретични познания, каквито се предоставят на младите специалисти завършващи специалност "Технология и управление на транспорта", ОКС „Бакалавър". Едва 10,87 % от анкетираните по-скоро биха избрали обучението си в друго висше учебно заведение.

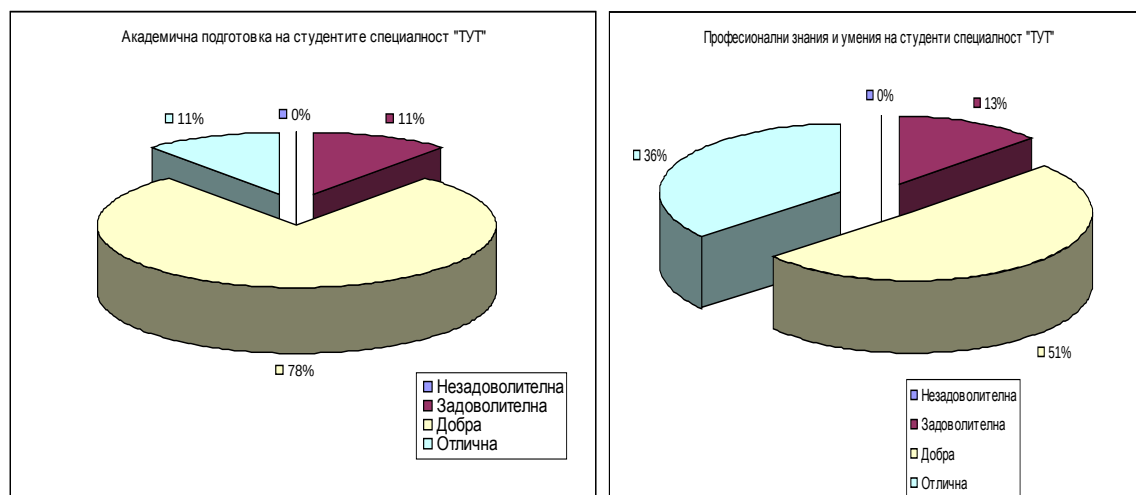
На въпроса, как оценяват от гледна точка на бъдещата си професионална дейност обучението във висшето транспортно училище, 56,52 % считат за ефективно, 28,26 % по-скоро ефективно и само 15,22 % по-скоро за неефективно. Ефективността от обучението си, анкетираните свързват и с необходимостта от придобиването на съответни профилиращи теоретични и практически знания. В този смисъл, 47,83 на сто от студентите считат за най-полезно качество в своята подготовка придобитите широко профилни знания, 8,70 % усвояването на задълбочени знания само по специалността и 17,39 % – широко профилната практическа подготовка. **От тук следва и извода, че образователната подготовка формираща професионалната реализация у**

обучаемите в достатъчна степен съответства на професионалния профил на заеманите в практиката базови длъжности.

Обнадеждаващ за по-нататъшното утвърждаване и развитие на специалност “Технология и управление на транспорта” и свързаните с това трудова реализация и професионално усъвършенстване на студентите е факта, че значителна част от анкетиранияте считат тази специалност от една страна класическа и винаги търсена - 71,74 %, а от друга – модерна и перспективна 26,09%. Само 2,17 % от студентите нямат мнение поради това, че все още се намират в начален етап от своята професионална подготовка. Потвърждение за тези положителни нагласи и тенденции, е и високият относителен дял 71,74 % на тези с очаквания за бърза и ефективна реализация на пазара на труда след завършване. Положително е оценена и академичната етика и атмосфера в специалността - 26,09 % я оценяват като «много добра» и 28,26 % като «добра». Тази преценка се дължи и на факта, че 36,96 % от анкетиранияте дават висока оценка за ерудицията и качествата на преподавателския състав. Само 10,87 % от анкетиранияте имат негативно отношение, като за част от тях е вероятно то да се дължи на слабата им успеваемост или липса на достатъчна мотивация.

3. Проучване мнението на потребителите на кадри относно степента на подготовка на студентите от специалности „ТУТ” и „ТМЛ”.

В периода септември 2008 г. - декември 2009 г. 9 студенти от специалност ТУТ преминават платен стаж в 2 компании-партньори – „БДЖ” ЕАД и „Еуроспед” ЕООД, по най-съвременна методология под ръководството на производствени и академични наставници, специално обучени за работа със стажантската програма и стажантите. Данните от анкетата на наставниците за представянето на студентите по време на стажа доказват доброто ниво на теоретичната подготовка и практическото обучение в катедра “Технология, организация и управление на транспорта”. Академичната подготовка на студентите според анкетиранияте ментори е на високо ниво (отлична - 11% и добра - 78%).

Фиг.2

****По данни на Кариерния център при ВТУ „Тодор Каблешков”***

Внимание заслужава оценката на професионалната подготовка на стажантите – табл.1.

Критерии	Обобщена оценка в %			
	Незадоволителна	Задоволителна	Добра	Отлична
1. Академична подготовка	-	11%	78%	11%
2. Професионални знания и умения	-	13%	51%	36%
3. Професионалните знания отговарят на изпълняваната работа	-	11%	67%	22%
4.Познава прилаганите процедури, методи и технологии	-	22%	44%	33%
5. Изпълнената работа не се нуждае от доработване	-	22%	67%	33%

Табл.1. Оценка за академичната подготовка и професионалните умения на стажантите от специалност „ТУТ“.

**По данни на Кариерния център при ВТУ „Тодор Каблешков“*

Констатирано са в достатъчна степен: съответствие на професионалните знания със сложността и отговорността на изпълняваната работа - при (отлична - 22% и добра - 67%) и познаване на процедурите, методите и технологиите, използвани в работата (отлична - 33% и добра – 44%). Не може да не бъде отбелязан фактът, че изпълнената работа само при 33% от участниците в стаж не се нуждае от доработване или поправка.

От данните се вижда, че професионалните компетенции и справянето с работните задачи са по-ниско оценени от академичната подготовка.

Критерии	Обобщена оценка в %			
	Незадоволителна	Задоволителна	Добра	Отлична
6. Аналитични умения	-	11%	44%	44%
7. Разбират и управляват ситуации	-	22%	78%	-
8. Стремят се към повече знания и по-добра квалификация	-	-	44%	56%
9.Отговорност	-	11%	22%	56%
10. Умения за работа в екип	-	22%	33%	44%
11. Комуникативност	-	-	56%	44%

Табл.2. Оценка за аналитичните умения на стажантите от специалност „ТУТ“.

**По данни на Кариерния център при ВТУ „Тодор Каблешков“*

Според данните от анкетата, 44% от участниците в стаж са напълно подготвени да прилагат аналитичен подход в работата си. Тези умения могат да се стимулират, както чрез участието в практическо обучение в реална работна среда, така и по време на обучението в университета – чрез възлагане на задачи, свързани с решаване на практически казуси, проектно ориентирана работа в екип (симулиране на работен процес) и др.

4. Професионална реализация на завършилите студенти специалности „ТУТ“ и „ТМЛ“

Един от аспектите на качеството на обучението е връзката между образователния процес и професионалната реализация на студентите от специалността “Технология и управление на транспорта”, образователно-квалификационна степен “бакалавър” и „магистър” в редовната и задочна форми на обучение, както и тези от специалност „Транспортен мениджмънт и логистика”, образователно-квалификационна степен „магистър” в редовната и задочна форми на обучение. Ето защо, от една страна обект на специално внимание е проблемът за съответствието на получените от студентите теоретични знания и практически умения и изискванията на потребителите на кадри за успешна професионална реализация, и от друга страна ролята на преподавателите за по-нататъшното повишаване на образованието и квалификацията на

кадрите от системата на транспорта, спедицията, логистиката и редица други организационно-производствени отраслови структури.

За периода 2006-2011 г. само в ДП "НК ЖИ" и „Българска железопътна компания”(БЖК), са постъпили на работа общо 143 специалисти завършили специалностите “Технология и управление на транспорта”, ОКС „Магистър” и ОКС „Бакалавър” и „Транспортен мениджмънт и логистика”, ОКС „Магистър” В ДП "НК ЖИ" за съответния период, са постъпили 36 специалисти, завършили специалност „Транспортен мениджмънт и логистика”, ОКС „Магистър”, 84 бр.- завършили “Технология и управление на транспорта”, ОКС „Магистър” и 9 бр. завършили “Технология и управление на транспорта”, ОКС „Бакалавър”. **Относителният дял на реализираните се студенти само в ДП "НК ЖИ", „БЖК” и „Столичен Електротранспорт – ЕАД”, спрямо завършилите за последните 5 години е 40,68 %.** Процентът на реализираните студенти е значително по-висок, като се има в предвид завършилите специалисти, които работят в частния сектор.

В края на 2011 г. беше направено анкетно проучване за реализацията на завършилите студенти от специалностите “Технология и управление на транспорта” и „Транспортен мениджмънт и логистика”, ОКС „Магистър”, в задочна и редовна форма на обучение през учебната 2011/2012 година.

Анкета - завършили ОКС"Магистър" - "ТУТ" и "ТМЛ"		%
1. Каква е цялостната ви оценка за обучението Ви:		
Отлична		33,33
Много добра		51,85
Добра		14,81
Задоволителна		
Лоша		
2. Считате ли, че изучаваните дисциплини са полезни и са свързани с професията Ви:		
Да		96,30
Не		
Не мога да преценя		3,70
3. Считате ли, че в процеса на работата Ви сте имали нужда и от други специфични знания или информация, които бихте могли да получите по време на Вашето обучение (ако да - моля опишете):		
Да		22,22
Не		77,78
4. Считате ли, че посещаваните от Вас стажове и практики по време на обучението Ви са били полезни за работата Ви:		
Да		77,78
Не		3,70
Не мога да преценя		18,52
5. Има ли дисциплини, които сте изучавали и считате, че не са особено необходими във Вашата работа (ако да - моля опишете):		
Да		14,81
Не		85,19
6. Има ли дисциплини, които считате че е необходимо да се разглеждат по-обстойно по време на обучението и са свързани с придобиване на определени познания свързани с работата Ви (ако да - моля опишете):		
Да		25,93
Не		74,07
7. Мислите ли че завършването на тази специалност Ви дава предимство при намиране на работа и определяне на заплатата Ви:		
Да		77,78
Не		
Не мога да преценя		22,22
8. Бихте ли продължили обучението си във ВТУ:		
Да		92,59
Не		7,41
9. Приблизително какъв дял от завършилите от Вашия випуск са започнали работа по специалността (моля запишете):		
		38,75

Фиг.3. Анкетна карта за студенти ОКС"Магистър"

Впечатляващ е фактът, че в следствие на придобитата специалност, голяма част от завършилите обучението си студенти са се реализирали успешно на трудовия пазар. 77.8% от анкетираните посочват, че завършването на съответната специалност им е дало предимство при намиране на работа и определяне на работната им заплата. Следва да се отбележи също така, че в значителна степен естеството на заеманите от специалистите длъжности и професии, е в пряка връзка със спецификата на специалността, тоест в областта на управлението на транспортни и спедиционни фирми. Това навежда на извода, че обучението в анализираните специалности, създава трайни професионални нагласи и умения, като завършилите студенти от специалностите “Технология и управление на транспорта” и „Транспортен мениджмънт и логистика” са удовлетворени от квалификацията си и предоставените възможности за пълноценна професионална реализация. Този извод се потвърждава и от факта, че 92,6 % от завършилите специалностите “Технология и управление на транспорта” и „Транспортен мениджмънт и логистика”, имат желание отново да се обучават във ВТУ”Т. Каблешков”.

Относно запитване направено към ДП ”НК ЖИ” във връзка с оценка на кадрите от специалностите специалностите “Технология и управление на транспорта” и „Транспортен мениджмънт и логистика”, е получен отговор че практическата и теоретичната подготовка на назначените кадри, отговаря на изискванията на компанията.

5. Заключение

В резултат на направения анализ, като е взето в предвид мнението на потребителите на кадри, могат да се направят следните изводи:

- ⇒ Образователната подготовка формираща професионалната реализация на обучаваните студенти в анализираните специалности, в достатъчна степен съответства на професионалния профил на заеманите в практиката базови длъжности.
- ⇒ Студентите оценяват положително академичната етика и атмосфера в специалности „ТУТ” и „ТМЛ”. Тази преценка се дължи и на факта, че голям процент от анкетираните студенти, дават висока оценка за ерудицията и качествата на преподавателския състав. Според студентите най-полезното качество в своята подготовка са придобитите широко профилни знания. От тук следва и извода, че образователната подготовка формираща професионалната реализация на обучаемите, в достатъчна степен съответства на професионалния профил на заеманите в практиката базови длъжности.
- ⇒ Специализиращата и практическа подготовка на завършилите специалностите “Технология и управление на транспорта” и „Транспортен мениджмънт и логистика” е на достатъчно високо ниво, благодарение на което студентите се адаптират бързо към спецификата на заеманите от тях длъжности, и за сравнително кратък период от време започват работа като титуляри;
- ⇒ Професионалните компетенции на студентите и справянето им с работните задачи са по-ниско оценени от потребителите на кадри, в сравнение с академичната им подготовка. Това налага да се засили практическото обучение в реална работна среда, както и да се наблегне на възлагане на задачи, свързани с решаване на практически казуси, проектно ориентирана работа в екип.
- ⇒ Относителният дял на реализираните се студенти само в ДП ”НК ЖИ”, „БЖК” и „Столичен Електротранспорт” – ЕАД, спрямо завършилите за

периода 2006-2011 година е 40,68 %. Процентът на реализираните студенти е значително по-висок, като се има в предвид завършилите специалисти, които работят в частния сектор.

Благодарение на широкия профил на специалността „ТУТ” - широкопрофилни теоретични знания и широкопрофилна практическа подготовка, завършилите студенти успешно се реализират в областта на транспорта и спедицията, логистиката, търговските услуги и др. От проведените разговори с ръководствата на предприятия от посочените области, и най-вече там където студентите провеждат своята практическа подготовка, се установи, че ръководителите на съответните ведомства дават положителна оценка за теоретическата и практическата подготовка на завършилите специалностите “Технология и управление на транспорта” и „Транспортен мениджмънт и логистика”. Тази оценка, е напълно реална и в съответствие с направените анкетни проучвания и анализи. Още повече, че редовната и непрекъсната връзка на преподавателите от катедра “Технология, организация и управление на транспорта” с предприятията потребители на кадри и особено по време на практическите производствени стажове, спомага изключително много за бързото адаптиране на обучаемите към трудовата среда и пълноценната им реализация като добри специалисти. В този смисъл, катедрата се интересува постоянно от мненията и препоръките на потребителите, както за качеството на подготовката на студентите, така също и при разработване на учебните програми и тяхната актуализация.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Данни за приети и завършили студенти в специалности „ТУТ” и „ТМЛ”, за период на обучение 2006-2011 година, ВТУ ”Т. Каблешков”.

[2] Данни от кариерен център на ВТУ ”Т. Каблешков”